

1971'den 1972'ye aktarılan tartışma

G-DÜNYA-34

Türk Musikisinde tek ses mi, çok ses mi?

Konservatuar

Bülent TARHAN

Türk Hafif Müzik Dünyası hareketli bir yılı daha geride bıraktı. Daha önceki yıllarda olduğu gibi 1971'de yine «Çok - sesli», «Tek - sesli» müzik ayrımının inatla sürdürüldüğü; bunun bir marifet, bir mezyetmişcesine halkoyuna sunulduğu bir yıl olarak anılara aktarıldı. Şurası bir gerçek ki, 1971 yılı - Asların gösterdiği bütün «Erdemli!» çabalara rağmen - geleceğe dönük çalışmaların çoğalan bir hızla geliştiği ve bu ölçüde de fikirlerin, yöntemlerin farklılaştığı bir yıl olarak kayda değer. Nitekim, ister besteci; ister şarkıcı ya da icracı olsun; bütün bir yıl boyunca görüştüğümüz yetkililer «Müzigimizin çağdaş tekniğin gereklerine uygun olarak geliştirilmesi» nin öneminde birleşmişler, ancak uygulama açısından farklı yöntemler göstermişlerdir. Biz burada bir yıl boyunca görüştüğümüz sanatçılarımızın neler söylediklerini kısa ve toplu olarak okurlarımıza sunuyor ve değerlendirmeyi kendilerine bırakıyoruz:

YASEMİN KUMRAL
(Şarkıcı):

«Çok - sesli Halk Müziği konusunda gösterilen çabaları kişiliğini arayan bir çalışma olarak görüyorum. Yaratıcı ruh, köklü müzik bilgisi ile pekiştirebilen alçak gönüllü kişilerle bu işin üstesinden gelinebileceği inancındayım.»

NEJAT (Şarkıcı):

«Çağdaş tekniğe uygun besteler yapmak sayısız yararlar sağlar. Düşünün bir Türk besteci veya şarkıcısı dünya listelerinde.»

İSMET SIRAL
(Caz müzikçisi):

«Aslında en zengin ritim «Klasik Türk Müziği»ndedir. Ne var ki, bu ritimleri çalacak kişiler yetişmiyor. Oysa, bütün müzik ritimdir. Üstüne konulan sesler melodiyi doğurur. Doğru ve güzelin «Doğusu-Batısı» olmaz. Müzik duyguların sesle anlatımı olduğuna göre, bunu mümkün olduğu kadar insanların ortak dil durumuna getirmek gerekir. Çok - seslilik bu yönden ele alındığında anlam kazandır. Bizim için eğilenecek en doğal kaynak ise folklorumuzdur.»

NİNO VARON

(Plak prodüktörü-besteci):

«Hafif müzik konusunda plak şirketlerinin son yıllarda bestecilere şans tanımaları ile elde edilen sonuçların başarı oranı bağdaşınca, gerekli ortam meydana çıkmaktadır. Çok olumlu yöndeyiz. Zaten bütün dünya bunu yapmıyor mu?»

NERİN SİPAHİ (Şarkıcı):

«Bence, Ankara Devlet Konservatuvarında bir Türk Müziği şubesi açılmalı veya orada çalışan istikbâlin sanatçılarına Türk Müziği de öğretilmeli. Böylece makamları bilirlerse; diyelim ki, 100 kişilik bir orkestrada 4 tane geleneksel sazımıza yer verilir ve bir çatışma olmadan çok sesli müzik icra olunabilir.»

AYLA ALGAN (Tiyatro

sanatçısı ve şarkıcı):

«Bugüne kadar kendimize ait olan kişisel değerlerimiz Türkiye'ye yeterince kabul ettirememiş. Hatta yaptıklarımız küçülmüş. Benim müzik araştırmaları halkımızla kuracağım bağ Türkiye adına diğer ülke halklarıyla da olmalı.»

EROL EVGİN
Kaliteli Olsun da,

Halk sanat ihtiyacını kendisine verilenle ve kendi yapabildiği ile gideriyor. Halkın müzik zevkini yükseltecek şekilde eylemde bulunmak, ona bu olanığı tanımak gerekir. Yeni yeni bir takım kıvrıdanmalar başladı, ama tutarlı bir sanat felsefesine oturmadı. Yani sanat felsefesi derken hükümet programlarını kastediyorum. Biz kalkınmak istiyoruz; sahatiz nasıl kalkınırız?»

FARUK YENER:

(Eski TRT Yöneticisi ve müzik eleştirmeni):

«TRT'nin hafif müzik organlarının fonksiyonunu etkin bir biçimde yapabildiği söylenemez. Bütün yaygın imkânlarıyla bu alanda verimli olamıyor. Programların verilmesi ve saatleri de yeterli değil. Belki de seçimde gösterdikleri aşırı titizlikten dolayı geliyor. Ayrıca uygun saatlerin daima iyi bir seçimle gerçekleştirildiğini savunmam. Oysa genç kuzaklara kulaklarını açarak dinletmek açısından son derece yararlı bir davranış olurdu.»

İNCİ ÇAYIRLI
İki Türde söylüyor

NİNO VARON

(Plak prodüktörü-besteci):
«Hafif müzik konusunda plak şirketlerinin son yıllarda bestecilere şans tanımaları ile elde edilen sonuçların başarı oranı bağdaşınca, gerekli ortam medana çıkmaktadır. Çok olumlu yönde. Zaten bütün dünya bunu yapmıyor mu?»

NESRİN SİPAHİ (Şarkıcı):
«Bence Ankara Devlet Konservatuvarı'nda bir Türk Müziği şubesi açılmalı veya orada çalışan istikbâlî sanatçılara Türk Müziği de öğretilmeli. Böylece makamları bilirlerse; diyelim ki, 100 kişilik bir orkestrada 4 tane geleneksel sazımıza yer verilir ve bir çatışma olmadan çok sesli müzik icra olunabilir.»

AYLÂ ALGAN (Tiyatro

sanatçısı ve şarkıcı):
«Bugüne kadar kendimize ait olan kişisel değerlerimizi dünyaya yeterince kabul ettirememişiz. Hatta yaptıklarımız küçümsemiş. Benim müzik aracılığıyla halkımızla kuracağım bağ, Türkiye adına diğer ülke halklarıyla da olmalı.»

YALÇIN TURA (Besteci):

«Dünyanın en güzel müziği, o müziği dinlemeye alışmamış, öğrenmemiş, o müziğe karşı bir aklı olmamış kulak için hiçbir şey ifade etmez. Yıllardan beri bu yapılmayınca halk neylesin?»

Halk sahat ihtiyacını kendisine verilenle ve kendi yapabildiği ile gideriyor. Halkın müzik zevkini yükseltecek şekilde eylemde bulunmak, ona bu olanağı tanımak gerekir. Yeni yeni bir takım kıpırdanmalar başladı, ama tutarlı bir sanat felsefesine oturmadı. Yani sanat felsefesi derken hükümet programlarını kasdediyorum. Biz kalkınmak istiyoruz; sahatli nasıl kalkırız?»

FARUK YENER:
(Eski TRT Yöneticisi ve müzik eleştirmeni):

«TRT'nin hafif müzik organlarının fonksiyonunu etkin bir biçimde yapabildiği söylenemez. Bütün yayın imkânlarıyla bu alanda verimli olamıyor. Programların verilmesi ve saatleri de yeterli değil. Belki de seçimde gösterdikleri aşırı titizlikten ileri geliyor. Ayrıca uygun saatlerin daima iyi bir seçimle gerçekleştirildiğini savunamam. Oysa genç kuşkların kulağını armoniye alıştırmak açısından son derece yararlı bir davranış olurdu.»

ESİN ENGİN
Çok sesliye taraftar.

SELDA (Şarkıcı):

«Türk halk müziğine yönelmemin birinci nedeni çocukluğumun Anadolu'da geçmesi, ikincisi çevremle ilgil. Yakın arkadaşlarımdan büyük bir kısmı Ankara Radyosu folklorcularındandır. Bunlar içinde özellikle Saniye Can'ın bana yardımcı büyük oldu. Onlarla anlaşabilmem türküleri değiştirmeden olduğu gibi söylediğim için. Benim tekniğim duyduğum gibi söylemektir.»

URFALI BABİ (Saz şairi):

«Bugüne değin çaldığım, işittiğim sazlar arasında bir ayrım yapmam mümkün değildir; tıpkı saz şairlerinde olduğu gibi... Bence herbiri birbirini tamamlar ve hepsinin ayrı bir değeri vardır. Ayrıca, ulusal Türk sazlarında da armoni elde etmek mümkündür; ancak ayrı bir tekniği gerektirmektedir ve Anadolu halkı «sadelik» sevdiği için henüz tam anlamıyla bu tekniği benimsememiştir.»

EROL EVGİN (Şarkıcı):

«Bence; orijinal olmak, müziğimize kalıcı birşeyler verebilmek ancak Anadolu malzemesi ile batı tekniğini birleştirmekle mümkündür. Esasen bu ortam Türkiye'de 1950 yılından beri vardır ve Türk'e özgü düşünce-buluşlarla bugün herkesin anlayabileceği bir duruma yaklaşmıştır.»

ESİN ENGİN: (Besteci, aranjör, icracı, şarkıcı):

«Yöntemim: Halkın kulağını yormadan dinleyebileceği, hareketli Türk Müziği parçalarına uygulanabilecek bir çok sesliliktir. Piyano klavyesine uyumayan ses dizilerine sahip makamları şimdilik bir kenara bırakarak: «Rast», «Nihavend», «Kürdillhicakâr», «Segâh», «Mahur», «Acemkürde» gibi makamlar üzerinde durmayı öngörüyorum.»